

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Ιστορία, τοπική ιστορία, έρευνα και διδακτική

Μάθημα: Έρευνα, συγγραφή και αξιολόγηση σχολικών εγχειριδίων ιστορίας

Β' Εξάμηνο, 2^ο θεματικό πεδίο, Υποχρεωτικό, 10 ECTS(26 ώρες)

2^ο Μέρος (6/26 ώρες): Στέλλα Κασίδου, Δρ, ΠΤΔΕ, ΠΔΜ, Σχολική Σύμβουλος 2^{ης} Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Π. Ε. Φλώρινας

Περίληψη – Διάγραμμα μαθήματος

Το σχολικό εγχειρίδιο, ως η κύρια πηγή μάθησης στο σχολικό χώρο, προωθεί τους στόχους του εκπαιδευτικού συστήματος και, ταυτόχρονα, παράγει ένα λόγο ισχυρό, ικανό να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των μαθητών. Ταυτόχρονα, η σχολική ιστορία, όντας συνυφασμένη με τις λειτουργίες διάχυσης της κυρίαρχης εθνικής ιδεολογίας, συνεχίζει να συντηρεί την ξεπερασμένη θετικιστική αντίληψη της πλήρους αντιστοιχίας μεταξύ ιστορικής πραγματικότητας και ερμηνείας. Η ιστοριογραφική κατασκευή και η αποτύπωσή της στο ένα και μοναδικό σχολικό εγχειρίδιο, κατά τρόπο δεσμευτικό και ανελαστικό, δεν νομιμοποιεί αλλά, αντιθέτως, αναιρεί τις επιστημολογικές, μεθοδολογικές και αξιολογικές βάσεις στο έργο του σύγχρονου ιστορικού.

Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου, μελετούμε σχολικά εγχειρίδια που χρησιμοποιήθηκαν για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στο ελληνικό δημοτικό σχολείο από το 1914 έως σήμερα, ως τεκμήρια που απηχούν την εκάστοτε εκπαιδευτική πολιτική. Προσεγγίζουμε το ζήτημα στον άξονα της προβολής του παρελθόντος στο παρόν, καθώς το παρόν είναι αυτό που προσδιορίζει, καθορίζει και διαμορφώνει το παρελθόν για να επιβεβαιώσει το έθνος και την ιστορική του συνέχεια. Η αναφορά στο παρελθόν, είτε ως αναγωγή στο ιστορικό δεδομένο είτε ως αναχρονιστική προβολή στο μέλλον, διαμορφώνει την εθνική ταυτότητα των μαθητών. Επιλέγουμε να εστιάσουμε στα εξώφυλλα των συγκεκριμένων σχολικών εγχειριδίων, μέσω της σημειωτικής ανάλυσης πολυτροπικών κειμένων, σύμφωνα με τους Kress & van Leeuwen. Στο πλαίσιο αυτό, κατανοούμε τη σημειωτική ως επιστημονική περιοχή που μελετά την ιδεολογία και την κουλτούρα.

Βιβλιογραφία

Η βιβλιογραφία του μαθήματος, όπως παρατίθεται στον οδηγό σπουδών, και ενδεικτικά:

- Burke, P. (2003). *Αυτοψία. Οι χρήσεις των εικόνων ως ιστορικών μαρτυριών*. Μετ. Ανδρέου Α. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Chandler, D. (1998). *Notes on "The Gaze"*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://www.aber.ac.uk/~dgc/gaze.htm>.
- Ferro, M. (2000). *Πώς αφηγούνται την ιστορία στα παιδιά σ' όλο τον κόσμο* (Μτφρ. Π. Μαρκέτου). Αθήνα: Μεταίχμιο.

- Golia, P., Kassidou, S. & Tsioumis, K. (2013). The Cartographic Visualization of the Mediterranean Sea in the History Textbooks as Mean of Constructing Multiple Identities. In Al. Dagkas (éd.), *Identités culturelles en Méditerranée. Colloques de la Section de linguistique et d'histoire du Département des sciences de l'éducation préscolaire de l'Université Aristote de Thessalonique*. Thessalonique: Editionsépincetre, 53 – 64.
- Kassidou, S. & Golia, P. (2008). The concept of the history of Greece: investigation of pupils' perceptions about the content of history textbooks in the primary school. *International Journal of Learning*, 15 (1), 1 – 8.
- Kress, G. & Van Leeuwen, Th. (1996). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. London: Routledge.
- Kress, G. & Van Leeuwen, Th. (2001). *Multimodal discourse. The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold.
- Mattozi, I. (2006). *Εκπαιδύοντα αναγνώστες της Ιστορίας* (Μτφρ. Θ. Κάβουρα). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Sebba, J. (2000). *Ιστορία για όλους. Διδακτικές προσεγγίσεις για το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Van Leeuwen, T. & Kress, G. (1995), Critical Layout Analysis. *Internationale Schulbuchforschung*, 17, (1), 25-43.
- Van Leeuwen, T. & Selander, S. (1995). Picturing 'our' heritage in the pedagogik text: layout and illustrations in an Australian and a Swedish history textbook. *Curriculum studies*, 27/5, 501-522.
- Van Leeuwen, T. (1992). The Schoolbook as a Multimodal Text. *Internationale Schulbuchforschung*, 14, (1), 35-58.
- Van Leeuwen, T. (2005). *Introducing Social Semiotics*. London: Routledge.
- Van Leeuwen, Th. & Carey J. (2001). *Handbook of visual analysis*. London: Sage.
- Αδάμου, Μ. (2002). *Το εκπαιδευτικό σύστημα στην υπηρεσία του Εθνικού κράτους. Η ελληνική περίπτωση «1950-1976»*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Ανδρέου, Α. (1995). Αναζητήσεις στο σχολικό χώρο. Σκέψεις και παρατηρήσεις στα κείμενα και την εικονογράφηση της μυθολογίας μέσα στο εγχειρίδιο ιστορίας της Γ' Δημοτικού. *Μακεδόν*, 1, 91 – 93.
- Ανδρέου, Α., Βαμβακίδου, Ι., Κασίδου, Σ. (2003). Ιστορία ή παραμύθι; Τα όρια της ιστορικής και μυθοπλαστικής αφήγησης στα κείμενα των μαθητών: Θεματική ανάλυση. Στο Α. Ευκλείδη, Μ. Τζουριάδου & Α. Λεονταρή (επιμ.), *Ψυχολογία και Εκπαίδευση. Επιστημονική Επετηρίδα της Ψ.Ε.Β.Ε., Ι*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, Ι, 273 – 290.
- Ασδραχάς, Σ. (χ.χ.). *Ζητήματα Ιστορίας*. Αθήνα: Θεμέλιο, 128-129.
- Κασίδου, Σ. (2005). Σχολική Ιστορία: Ιστοριογραφικές κατασκευές και συλλογικοί μύθοι. Το παράδειγμα των σχολικών εγχειριδίων της Ιστορίας του Δημοτικού Σχολείου. Στο *Ηλεκτρονική παρουσίαση των Πρακτικών του 10 Πανελληνίου Συνεδρίου με τίτλο: Μεταπτυχιακές σπουδές και έρευνα στην εκπαίδευση*. Φλώρινα: Π.Δ.Μ.
- Κασίδου, Σ. (2008). Η Ιστορία είναι ένα χαζό βαρετό και ηλίθιο μάθημα, γεμάτο ονόματα και χρονολογίες»: Το περιεχόμενο της έννοιας «Ιστορία» μέσα από το γραπτό λόγο των μαθητών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Στο Α. Ανδρέου (επιμ.), *Η διδακτική της ιστορίας στην Ελλάδα και η έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια*. Αθήνα: Μεταίχμιο, 511 – 547.
- Κασίδου, Σ. (2008). *Η μυθιστορία στην υπηρεσία της συγκρότησης του εθνικού όλου και της κατασκευής κυρίαρχων ιδεολογικών σχημάτων. Ο ρόλος της*

σχολικής ιστορίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (1914-2007). Π.Δ.Μ., Π.Τ.Δ.Ε.
(αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή).

Κασίδου, Σ. (2011). Βυζάντιο, Μεσαίωνας, Μεσαιωνικός Ελληνισμός: Από την απαξίωση στην «αυταξία». Στο Γρ. Πασχαλίδης, Ελ. Χοντολίδου & Ιφ. Βαμβακίδου (επιμ.), *Σύνορα, Περιφέρειες, Διασπορές*. Θεσσαλονίκη: UniversityStudioPress, 237 – 262.